

SOSYAL GÜVENLİK KURUMU RÜCU DAVALARINDA ZAMANAŞIMI VE SORUMLULARDAN İSTENEBİLECEK MİKTARLAR

ÇELİK AHMET ÇELİK

1- Geçmişten bugüne rücu davaları

a) Sosyal Sigortalar Kurumu ve Bağ-Kur tarafından sigortalılara ve haksahiplerine kaza sigortası dalından bağlanan gelirlerin işverenlerden ve üçüncü kişilerden “rücuen” istenmesi konusundaki uygulamalar hep sorun olmuş, hep aşırıya kaçan ve haksızlıklara yol açan kararlar verilmiş; bunların önlenmesi için zaman zaman yasa ve içtihat değişikliği yapılması gerekmiş; kimi zaman da Anayasa Mahkemesi’ne gidilerek yasa iptali istenmiştir. Bu, uzun bir süreçtir. Ama ne kadar iyileştirme ve değişiklik yapılırsa yapılsın, uygulama hep Kurumlardan yana ve onların parasal dengelerini koruma amaçlı olmuş; her zaman ve her durumda hem zarar görenler hem zarar sorumluları haksızlığa uğratılmıştır. Bunun temelinde yalnız yanlış ve yanlış yasalar değil, yargıdan bir türlü sökülüp atılmayan “devleti korumak lâzım” saplantısı olup, tek görevi ve vazgeçilemez işlevi adaleti gerçekleştirmek olan yargının devleti korumak gibi bir görevi olmadığı bugüne kadar hiç eleştirilmemiş; bu konuda yetkin hukukçular tarafından gerekli uyarılar yapılmamıştır.

b) Geçmişten bugüne kurumların rücu davaları konusunda pek çok evrelerden geçilmiş ve ölçünün pek fazla kaçırıldığı dönemlerde önlem alınması kaçınılmaz olmuştur. Örneğin, sigortalıya veya haksahiplerine ilk gelir bağlanmasından sonraki kanun ve kararnamelerle yapılan (bağlanan gelirin parasal değerini sabit tutmak ve haksahiplerini enflasyondan korumak amaçlı) her artış için “onay” tarihinden başlatılan 10’ar yıllık zamanaşımı sürelerinde işverenlere karşı sonsuza kadar dava açılabileceğinin anlaşılması üzerine, bir “tavan” tespiti gerekmiş ve bu “tavanın aşılamayacağı” kuralı konulmuş; tavan tüketilinceye kadar Sosyal Sigortalar Kurumu’nun rücu hakkını kullanabileceği karara bağlanmıştır.

Bağ-Kur’un rücu davaları da sonsuza kadar uzama niteleğinde iken, 1987 yılında 1479 sayılı Yasa’nın 63.maddesinde yapılan bir değişiklikle rücu hakkı “ilk peşin değerle” sınırlandırılmıştır.

c) Bağ-Kur’un rücu hakkı, 1987 yılında yasa değişikliği yapılarak “ilk peşin değer” ile sınırlandırılmış olmasına karşın, Sosyal Sigortalar Kurumu’nun rücu hakkı için böyle bir sınır konulmamış; onun rücu hakkının sınırı, ilk açılan davada veya işçinin ya da haksahibi kimselerin işverene karşı açtıkları davada hesaplanan “tazminat tavanı” olmuş; böylece iki Kurum arasında farklı bir uygulama sürdürülmüştür. Bu farklı uygulama sonucu:

Bağ-Kur’luların sorumlulara karşı açtıkları davalarda yalnızca “ilk peşin değer” tazminattan düşüldüğü için, onlar daha fazla tazminat almışlardır.

Buna karşılık, Sosyal Sigortalıların sorumlulara karşı açtıkları davalarda, Kurum’un bağladığı ilk gelirlerden sonra, dava sonuçlanıncaya kadar kanun ve katsayılarla artırılan gelirlerin en son peşin değerleri tazminattan düşüldüğü için, onlar, çok daha az tazminat alabilmişler; kimi zaman da bağlanan gelirlerin tüm peşin değerleri tazminat tutarlarını aştığı için sorumlulardan hiç tazminat alamadıkları olmuştur.

d) Her iki Kurum arasında “zamanaşımı” uygulaması da farklı olmuştur. Şöyle ki:

Bağ-Kur tarafından “üçüncü kişilere” karşı açılan rücu davalarının zamanaşımı, 1479 sayılı Yasa’nın 70.maddesi 2.fıkrasına göre (10) yıl iken,

Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından “üçüncü kişilere” karşı açılan rücu davalarına, haksız fiil zamanaşımı olan (1) yıllık zamanaşımı süresi uygulanmıştır.Doğru olan da budur.

Çünkü “üçüncü kişiler” ile Kurumlar arasında bir “sözleşme” bağlantısı yoktur. Bu bakımdan 1479 sayılı Bağ-Kur Yasası'nın 70/2.maddesindeki on yıllık süre hukuka aykırı haksız bir düzenleme olmuştur. Oysa, “üçüncü kişilere” karşı rücu davasına (1) yıllık haksız fiil zamanaşımı süresinin uygulanacağına ilişkin 506 sayılı Sosyal Sigortalar Yasası'nın 26.maddesi 2.fikrasında, “üçüncü kişilere ve şayet varsa bunları çalıştıranlara Borçlar Kanunu hükümlerine göre rücu edilir” denilerek çok doğru ve hukuka uygun bir düzenleme yapılmıştır.¹

Ama ne yazık ki, 506 sayılı Yasa'nın 26.maddesi 2.fikrasındaki hukuka uygun bu düzenleme, 5510 sayılı Sosyal Güvenlik Yasası'nda yer almamış; yeni Yasa'nın 93.maddesi 3.fikrasıyla işveren ile “üçüncü kişiler” arasında ayırım yapılmaksızın, Kurumca açılacak rücu davalarının zamanaşımı süresinin (10) yıl olması uygun görülmüştür. Bunun sakıncalarını aşağıda açıklayacağız.

2- Kurum'un rücu hakkının hukuksal niteliği

Uzun yıllar boyunca öğretide ve Yargıtay kararlarında, Kurum'un rücu hakkının hukuksal temeli “halefiyet ilkesi”ne dayandırılmış iken, Anayasa Mahkemesi'nin 23.11.2006 gün ve 2003/10 Esas ve 2006/106 sayılı iptal kararından sonra (506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 26.maddesi 1.fikrasındaki bağlanan gelirlerin "...sigortalı veya haksahibi kimselerin işverenden isteyebilecekleri miktarlarla sınırlı olmak üzere ..."Kurumca işverene ödetirilir” bölümünün iptal edilmesinden sonra) Kurum tarafından açılacak davalarda artık “halefiyet ilkesine”dayanılmayacağı; Kurumun rücu hakkının hukuki temelini ardıllık (halefiyet) değil, bundan böyle yasadan doğan, sigortalı ya da hak sahibi kimselerin alacaklarından bağımsız, kendine özgü "**basit rücu hakkı**"na dönüşmüş olduğu kabul edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi iptal kararından sonraki Yargıtay kararlarında: "Bu aşamadan sonra, zararlandırıcı sigorta olayı nedeniyle, sigortalı veya hak sahiplerine kurum tarafından bağlanan gelirin (başladığı tarihteki) **ilk peşin sermaye değerinin**, tazmin sorumlularının (**işverenin**) **kusuruna isabet eden miktarıyla sınırlı** şekilde hüküm kurulması gerekir. Nitekim bu yönler, Anayasa Mahkemesinin iptal kararının gerekçesine yansıdığı şekilden ve bunun sonucu olarak da bağlanan gelirlerin sermaye değerini kuruma ödeyen, böylece olayla bağlantısı (ilişkisi) kesilen **işverenin**; kanun, kanun hükmünde kararname ve kararlarla getirilen katsayılarla, sigortalıya önceden bağlanan gelirlerde **sonradan yapılacak artışlardan** ve bu artışların peşin sermaye değerinden **sorumlu tutularak, sürekli dava tehdidi altında bulundurulması**; Sosyal Güvenlik Kuruluşlarına ait olması gereken risklerin, işverene yükletilmesi; hakkaniyet ve sorumluluk ilkeleriyle bağdaşmadığı gibi "Sosyal Hukuk Devleti" prensiplerine de aykırılık oluşturur..." denilerek; gelirlerdeki artışların tazmin sorumlularından (işverenlerden) istenemeyeceği, kesin bir anlatımla ortaya konmuştur.

Anayasa Mahkemesi kararlarının gerekçeleriyle (konuyu açıklayıcı özelliği itibariyle, her kesimi bu arada mahkemeleri) de bağlayıcı olduğu, hususu gözetildiğinde, iptal kararı ile birlikte ortaya çıkan, bu yeni hukuki durum itibariyle; konuya uygulama açısından açıklık getirmek gerekirse; öncelikle, kurumun rücu hakkının hukuksal temeli halefiyete değil

¹ Bu konuda Yargıtay kararlarından örnekler: Dava, rücu tazminat isteğine ilişkindir. Rücu davasında işveren yönünden zamanaşımı 10 yıldır. Zamanaşımı gelirin onay tarihinden başlar. 3.kişiler yönünden ise 1 ve 10 yıldır. (HGK.27.01.2010, E.2010/10-10 - K.2010/14) – Kurumun rücu davasında, işverenler yönünden sözleşmeye aykırılık kurallarına göre Borçlar Kanunu 125.maddesindeki on yıllık sürenin, üçüncü kişiler yönünden ise Borçlar Kanunu 60.maddesindeki haksız fiil zamanaşımının uygulanacağı konusunda kuşku olmamalıdır. (10.HD.18.10.2007, E.2007/17800-K.2007/16906) - Zamanaşımının işverenler açısından Borçlar Kanununun 125. maddesine göre belirlenmesi gerektiğinde; ayrıca, zararlandırıcı sigorta olayına neden olan üçüncü şahıslar yönünden ise, Borçlar Kanununun 60. maddesinde öngörülen haksız fiil zaman aşımına tabii olduğunda tereddüt yoktur. (10.HD.21.05.2007, E.2006/14434-K.2007/8284)

kanundan doğan “**basit rücu hakkı**”na dayandığının kabul edilmesiyle birlikte; artık ilk peşin değerli gelirlerin (bağlandığı tarih itibariyle) her bir hak sahibi yönünden tazmin sorumlularının kusuruna isabet eden miktarla sınırlı şekilde hüküm kurulması gereği vardır. Bu durumda açıklıkla söyleyebiliriz ki, ilk peşin sermaye değerli gelirlerdeki artışların istenemeyeceğinde kuşku ve duraksamaya yer yoktur.

Öte yandan, Kurum’un, bundan böyle artık (halef sıfatı olmadığı) sigortalının alacağından bağımsız, kanundan doğan rücu hakkına sahip olduğu gözetilerek; sigortalı veya haksahipleri tarafından tazmin sorumluları aleyhine açılan tazminat davasında alınan kusur ve hesap raporu, rücu davasında bağlayıcı olmayıp; güçlü delil niteliğinde sayılması gerekir.

Anayasa Mahkemesinin iptal kararından sonra, 506 sayılı yasaya dayalı olarak işverenler aleyhine açılan rücu tazminat davalarında; süregelen mevcut uygulama dışında, herhangi bir etkileşim ve değişim öngörülmediğinden, Borçlar Kanununun 332/1 maddesinde belirtilen işçi-işveren arasındaki akde aykırılık eylemleri ve bu çevrede maddenin 2.fıkrası gereğince işverenin akde aykırı davranışları (işçi sağlığı ve iş güvenliğinin gerektirdiği önlemlerin alınmaması vs.) sonucu, 26/1 maddeyle vaki ilişkilendirme, bir bakıma akde aykırı hareketten doğan tazminat davaları hakkındaki hükümlere tabii olmakla; zaman aşımının, süregelen eski uygulamalar gibi, işverenler açısından Borçlar Kanunu'nun 125. maddesine göre belirlenmesi gerektiğinde; ayrıca, zararlandırıcı sigorta olayına neden olan 3.şahıslar yönünden ise, Borçlar Kanununun 60. maddesinde öngörülen haksız fiil zaman aşımına tabii olduğunda tereddüt yoktur.

Bu arada zamanaşımının başlangıcı konusuna gelince; 506 sayılı yasada zaman aşımının (özel olarak) düzenlenmediği düşünüldüğünde; genel hükümler çerçevesinde çözüm arama gereği vardır. Gerçekten de Borçlar Kanununun 128 maddesinde: "Zaman aşımı, alacağın muaccel olduğu zamanda başlar" denilmektedir. Kurum açısından alacak hakkı, bağladığı gelirin yetkili organ tarafından onaylandığı tarihte ödenebilir hale geleceğinden, muacceliyet'in onay tarihi olacağı açıktır. O halde, 26.maddeye ilişkin davalarda zamanaşımı, masraflar için sarf; gelirler için ise ilk peşin sermaye değerinin başlangıçtaki gelir bağlama onay tarihinden başlatılmalıdır” denildiği görülmüştür.²

3- Yeni 5510 sayılı Yasa’ya göre rücu davalarında zamanaşımı

a) Yasa hükmü

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’nun 93.maddenin 3.fıkrasında:

“Kurumca açılacak **tazminat ve rücu davaları, on yıllık** zamanaşımına tâbidir. Zamanaşımı, rücu konusu gelir ve aylıklar bakımından Kurum onay tarihinden, masraf ve ödemeler için ise masraf veya ödeme tarihinden itibaren başlar” denilmiştir.

Görüldüğü gibi, sorumlular arasında ayırım yapılmamış; yürürlükten kaldırılan 506 sayılı Yasa’daki işveren-üçüncü kişi ayrımı yerine, 1479 sayılı Yasa’daki tümü için (10) yıllık zamanaşımı yeğlenmiştir. Bu düzenlemede, işverenlere karşı açılacak rücu davalarına on yıllık zamanaşımının uygulanması (Kurumla işverenler arasında sözleşme ilişkisi bulunması nedeniyle) doğru ise de, üçüncü kişilere karşı açılacak rücu davalarına da on yıllık zamanaşımının uygulanmasını doğru bulmuyoruz. Bunun nedenlerini aşağıda açıklayacağız.

b) Üçüncü kişilere karşı açılacak rücu davalarında (10) yıllık zamanaşımı uygulanmasını yanlış ve sakıncalı buluyoruz.

5510 sayılı Yasa’nın 93.maddesi 3.fıkrasındaki düzenleme ile önceki 506 sayılı Yasa’dan farklı olarak, sigortalıya veya haksahiplerine bağlanan gelirlerden dolayı zarar

² Yargıtay 10.HD. 18.10.2007 gün E.2007/17800 – K.2007/16906 sayılı kararından alınmıştır.

sorumlularına dönme (rücu) hakkının kullanılmasında işveren ile üçüncü kişiler arasındaki fark ortadan kaldırılmış; böylece Kurum'a Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı olarak bir ayrıcalık tanınmış; Anayasa Mahkemesinin 23.11.2006 gün ve 2003/10 Esas ve 2006/106 sayılı iptal kararındaki gerekçede yer alan Kurumu'un rücu hakkının "üçüncü kişiler yönünden, Borçlar Kanunu'nun 60. maddesinde öngörülen haksız fiil zaman aşımına tabi olduğuna" ilişkin uyarısı dikkate alınmamıştır. Oysa, 506 sayılı Yasa'nın 26.maddesi 2.fikrasında, çok doğru olarak, "üçüncü kişilere ve şayet varsa bunları çalıştıranlara Borçlar Kanunu hükümlerine göre rücu edilir" denilmekte idi.

Üçüncü kişiler ile Kurum arasında bir bağışsal ilişki bulunmadığına göre, üçüncü kişilerin zararlandırıcı eylemi bir "haksız eylem"dir. Bu haksız eylemden zarar gören gerçek veya tüzel kişiler Borçlar Yasası'nın haksız eylemlere ilişkin zamanaşımı süresinden yararlanabilirler iken, Kurum'a daha fazla bir zamanaşımı süresi tanınması Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırıdır.

Üstelik, Kurum'un açacağı rücu davalarına uygulanacak (10) yıllık zamanaşımı süresinin başlangıcı, gelir bağlama (onay) tarihi olacağından bu süre daha da uzayacaktır. Hele, Kurum'un hemen değil de yıllar sonra gelir bağladığı gerçeği karşısında, bu (10) yıllık sürenin kime zaman (15) yıla, hatta (17) yıla kadar uzadığı anımsanacaktır. Yani, işverenler gibi, üçüncü kişiler de, uzun yıllar boyunca dava tehdidi altında kalacaklardır. Anayasa Mahkemesi'nin yukarıda açıklanan iptal kararındaki gerekçeden alıntı yaparak diyebiliriz ki : Üçüncü kişilerin uzun yıllar boyunca "sürekli dava tehdidi altında bulundurulması; Sosyal Güvenlik Kuruluşlarına ait olması gereken risklerin, üçüncü kişilere yükletilmesi, hakkaniyet ve sorumluluk ilkeleriyle bağdaşmadığı gibi "Sosyal Hukuk Devleti" ilkelerine de aykırıdır."

Doğru olan, üçüncü kişilerin eyleminin yasaya göre "haksız eylem" olduğu gerçeğinin görülmesi; 6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu'nun, önceki yasada bulunmayan, 73.maddesindeki "rücu davası" zamanaşımı süresinin ayırım gözetilmeksizin herkese eşit olarak uygulanmasıdır.

4- Kurum rücu davalarında sorumlulardan istenebilecek miktarlar

a) Yasa değişikliklerinden önceki dönemlerde, sigortalılara veya ölümlerinde haksahiplerine ilk gelir bağlanmasından başlanarak, sonradan kanun, kararname ve kararlarla yapılan artışların peşin değerleri de art arda rücu davalarıyla istenebilmekte; (Anayasa Mahkemesi iptal kararında denildiği gibi) işverenler "sürekli ve sonu gelmeyen dava tehdidi altında" tutularak, Sosyal Güvenlik Kuruluşlarına ait olması gereken riskler, hakkaniyet, sorumluluk ve "Sosyal Hukuk Devleti" ilkelerine aykırı olarak işverenlere yükletilmekte; böylece Kurum'un rücu davaları sonu gelmez bir biçimde sürdürülmekte iken, birkaç kez Anayasa Mahkemesine gidilmesi sonucu, buna bir "tavan" konulması gerekmiş ve "tavan" tükeninceye kadar Sosyal Sigortalar Kurumu'na rücu hakkı tanınmıştır.

Ancak ne var ki bu sınırlamaya karşın, SSK. ile Bağ-Kur arasında farklı bir uygulama hep sürdürülmüştür. Önceleri 1479 sayılı Bağ-Kur Yasası'na göre de, rücu davaları sonsuza kadar uzayabilmekte iken, 1987 yılında Yasa'nın 63.maddesinde yapılan bir değişiklikle Bağ-Kur'un rücu hakkı "ilk peşin değerle" sınırlandırılmış; ama sınırlama SSK'da söz konusu olmadığı için iki Kurum arasındaki fark nedeniyle gerek zarar görenler ve gerekse zarar sorumluları yönünden eşit olmayan bir durum yaratılmıştır.

İşte, iki Kurum arasındaki bu fark, önce Anayasa Mahkemesi'nin, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 26.maddesinin bir cümlesini iptal eden 23.11.2006 gün ve 2003/10 Esas ve 2006/106 sayılı kararıyla ve daha sonra 5510 sayılı yeni Sosyal Güvenlik Yasası'nın 21.maddesiyle ortadan kaldırılmıştır.

b) 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 21.maddesine ve 506 sayılı Yasa'nın 26.maddesinin bir cümlesini iptal eden Anayasa Mahkemesi'nin 23.11.2006 gün ve 2003/10 Esas ve 2006/106 sayılı kararından sonraki dönemde konulan sınıra göre, Kurum'un rücu edebileceği miktarlar:

Sorumlu **işveren** ise, bağlanan gelirlerin "**ilk peşin değer**in kusura karşılık gelen tutarı" kadar; (5510/m.21,f.1)

Sorumlu **üçüncü kişi** ise, bağlanan gelirlerin "**ilk peşin değer**in yarısının kusura karşılık gelen tutarı" kadar (5510/m.21,f.4) olacaktır.

b) Bu sınırlandırma, 6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu'nun 55.maddesiyle de desteklenmiştir. Bunu, aşağıda, zarar görenlerin sorumlulara karşı açacakları davalarda Sosyal Güvenlik Kurumu gelirlerinin indirimi konusunu incelerken açıklayacağız.

5- Sorumlulara karşı açılan davalarda, SGK. gelirlerinin indirimi

a) İş kazaları nedeniyle işverene ve sorumlu üçüncü kişilere karşı açılan davalarda, **Kurum'un bağladığı gelirlerin** (dava sonuçlanıncaya kadar) **tüm artışları** tazminattan düşüldüğü için, yıllarca haksız durumlar yaratılmıştır. Çünkü, Kurum'un bağladığı ilk gelirlerden sonraki artışlar, aslında bir gelir artışı değil, sigortalıyı enflasyondan koruma ve paranın alım gücünü sabit tutma amaçlı ve "sosyal devlet" ilkesinin bir gereği olduğundan, bunların tazminattan indirilmesi sigortalının hep ve her zaman zararına olmuş; kimi zaman bağlanan gelirlerin (dava sonuçlanıncaya kadar) tüm peşin değerlerinin indirilmesi nedeniyle, sigortalının veya haksahiplerinin, işverenden veya üçüncü kişiden hiç tazminat alamamaları sonucu doğmuş ve davaların bu yüzden reddedildiği sıkça görülmüştür. Kimi zaman da hüküm altına alınacak miktar pek aza inmiştir ki bu da haksız bir sonuç olmuştur.

b) Yukarıda açıklanan ve yargı eliyle yapılan haksız uygulamalar, ne yazık ki, Kurum'un rücu hakkının, Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararıyla ve 5510 sayılı Yasa'nın 21.maddesiyle sınırlandırılmasından sonra da devam etmiş; Yasa'ya göre, sigortalı veya haksahipleri tarafından, **işverene karşı açılan davalarda** yalnızca "**ilk peşin değer**in kusura karşılık gelen tutarı" ve **üçüncü kişilere karşı açılan davalarda** "**ilk peşin değer**in yarısının kusura karşılık gelen tutarı" tazminattan indirilecek iken, önceleri olduğu gibi, sonraki gelir artışlarının (dava sonuçlanıncaya kadar) tüm peşin değerlerinin tazminattan indirilmesine devam olunmuştur.

Böylece, zarar sorumlularının Kuruma ödeyecekleri miktar sınırlı olmasına karşın, onlara karşı açılan davalarda tüm artışların tazminattan indirilmesi nedeniyle, tazminatın büyük bir bölümünün zarar sorumlularının ceplerinde kalması; zarar sorumlularının yargı eliyle "ödüllendirilmesi" gibi haksız bir sonuç doğmuştur.

Geçmişte, Kurum'un rücu hakkının sonraki gelir artışlarını da kapsadığı dönemde, işçinin veya haksahiplerinin "mükerrer" yararlanmalarından kaygı duyanlar, Kurum'un rücu hakkının ilk peşin değerle veya ilk peşin değer yarısı ile (üstelik kusur oranlarıyla) sınırlandırıldığı yeni dönemde, işçinin veya haksahiplerinin tazminatından sonraki artışların da indirilmesini öngörürken, nedense bundan "zarar sorumlularının yararlanmakta oldukları" gerçeğini görmezden gelmişler; bundan "rahatsızlık" duymamışlardır. Bu haksız uygulama kesinlikle önlenmelidir. Aşağıda açıklanacağı gibi, bu konuda yasakoyucu, 6098 sayılı Yasa'ya bir madde koymak suretiyle iradesini açıklamış bulunmakla, Yargıtay'ın ilgili özel dairesi halen sürdürmekte olduğu yanlış uygulamasını durdurmalı; yanlışını düzeltmelidir.

c) Bu haksız uygulamaları önlemek amacıyla **6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu**'na, tasarıda bulunmayan bir madde eklenmek gereksinimi duyulmuş; Yasa'nın 55.maddesinde:

Madde:55-Destekten yoksun kalma zararları ile bedensel zararlar, bu Kanun hükümlerine ve sorumluluk hukuku ilkelerine göre hesaplanır. **Kısmen veya tamamen rücu edilemeyen sosyal güvenlik ödemeleri ile ifa amacını taşımayan ödemeler, bu tür zararların belirlenmesinde gözetilemez; zarar ve tazminattan indirilemez.** Hesaplanan tazminat, miktar esas alınarak hakkaniyet düşüncesi ile artırılmaz veya azaltılmaz.

Bu Kanun hükümleri, her türlü idari eylem ve işlemler ile idarenin sorumlu olduğu diğer sebeplerin yol açtığı vücut bütünlüğünün kısmen veya tamamen yitirilmesine ya da kişinin ölümüne bağlı zararlara ilişkin istem ve davalarda da uygulanır” denilmiştir.

Maddenin gerekçesinde, bugüne kadar sürdürülen haksız uygulamalara özellikle değinilmiş ve çok çarpıcı uyarılarda bulunulmuştur. Gerekçeden kısa bir bölümü aynen aşağıya alıyoruz. Gerekçeye göre:

“İnsan zararlarına ilişkin tazminat hakkının, rücu edilemeyen sosyal güvenlik ödemeleri ile ve ifa amacını taşımayan diğer edinimlerle bir bağı ve bağlantısı yoktur. **Bu nevi ödemelerin denkleştirilmesi, zarar vereni ödüllendirme anlamına gelir.** Rücu edilemeyen sosyal güvenlik ödemelerinin, sorumluluk hukuku ile koruma altına alınan tazminatı ikame veya telafi fonksiyonları bulunmamaktadır. Tazminata, rücu edilemeyen sosyal güvenlik ödemeleri ile yahut ifa amacı taşımayan diğer ödemelerle karşılanmayan zarar biçiminde bir yaklaşım, ne onun kaynağı ile ve ne de onun işlevi ile bağdaşmaz. Bu yönüyle **sorumluluk (tazminat) hukuku ile sosyal güvenlik hukuku arasında bir mahiyet farkı bulunmaktadır.** Öte yandan rücu edilemeyen sosyal güvenlik hak ve ödemelerinin oluşmasında zarar verenin bir katkısı olmadıktan başka, rücu edilen ödemelere nazaran zarar verenin mükerrer ödemesi de yoktur. Rücu edilememesi durumunda denkleştirmenin kurucu unsuru olarak illiyet bağı koşulu da gerçekleşmemektedir.”

6-Ölüm, maluliyet ve yaşlılık sigortası dalından bağlanan gelirlerin hiçbir biçimde tazminattan düşülmeyeceği unutulmamalıdır.

a) Ne yazık ki, uzmanlık mahkemeleri kurulmadığı, avukatlar yeterince eğitilmediği ve Sosyal Güvenlik Kurumu'nun yeni personeli yeterli bilgi ve deneyime sahip olmadıkları için, Kurum gelirleri konusunda sürekli bir karmaşa yaşanmaktadır. Örneğin, ölüm ve malûllük dalından bağlanan gelirler için Kurum'un açtığı rücu davalarının yanlışlığı bunun kanıtıdır. Her ne kadar iş mahkemelerine yıllardır hizmet veren bazı değerli bilirkişiler bunun farkına varıp, verdikleri raporlarda mahkemeleri uyarmakta iseler de, bu konuda ne kadar yanlış dava açıldığını ve nasıl sonuçlandığını bilemiyoruz. Gene Kurum'un yeni görevlileri nasıl hesaplandığı bilinmeyen ve açıklanmayan peşin değer sonuçları bildirmektedirler ki, bunlar mutlaka sorgulanmalı, hesap tabloları istenmelidir.

b) Ölüm, maluliyet ve yaşlılık aylıkları tazminattan indirilmez. Çünkü, bunlar yasaya göre yeterli miktarda prim ödemiş ve geliri hak etmiş olmanın bir sonucudur. Kurum'un bu tür gelirler için rücu hakkı yoktur. Daha somut anlatımla:

Ölen sigortalının eşine ve çocuklarına bağlanan dul ve yetim aylıkları;

Ölen sigortalının ana ve babasına “ölüm sigortası” dalından bağlanan aylıklar;

Çalışma gücünü yitiren sigortalıya bağlanan maluliyet aylıkları;

Yaşlılık veya malullük aylığı almakta iken ölen sigortalının haksahiplerine bağlanan aylıklar, açılan tazminat davalarıyla hiçbir biçimde ilişkilendirilmez; tazminattan indirilmez.

c) Bu konuda Yasal düzenlemeler, 5510 sayılı Yasa'nın 32-34.maddeleri, bu yasadan önce yürürlükte bulunan 506 sayılı Yasa'nın 65. ve sonraki maddeleri ve 1479 sayılı Yasa'nın 40.maddesidir.

d) Ölüm, maluliyet ve yaşlılık aylıkları tazminattan indirilmeyeceği konusunda Yargıtay 06.03.1978 gün 1/3 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararında:

“Haksız eylem sonucu ölen kişi, yaşamı süresince çalışmış ve maaşından düzenli olarak belirli bir miktar para kesilerek sandığa yatırılmıştır. Zarar verenin bu paradan

yararlanması söz konusu olamaz. O halde zarar veren, verdiği zararın tamamını açılan davada ödemelidir.” denilmiştir. Yargıtay’ın tüm kararları, içtihadı birleştirme kararı doğrultusunda olmasına karşın, dava izleyenlerin ve mahkemelerin bu konuda nasıl olup ta yanılıya düşütüklerini anlamak mümkün değildir.

www.TazminatHukuku.com